

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.503.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cena inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—.
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.—.

Avtonomistična preosno- va Belgije.

Belgija je država, ki leži med Francijo, Nemčijo in Nizozemsko ter sega do morja, katero loči Anglijo od Francije in drugih držav Evrope. Po ljudskem štetju, ki se je vršilo 31. decembra 1930, ima nad 8 milijonov prebivalcev. Belgijci niso vsi iste narodnosti. Prebivalstvo je razdeljeno pravzaprav v dva naroda, in sicer v Valonce in Flamce. Valonci so Romani in sorodni Francozom, kojih jezik govori. Flamci pa so Germani (katerim, kakor znano, pripadajo tudi Nemci) ter so sorodni Nizozemcem. Flamcev je več kot Valoncev, in vendar se je belgijska država doslej vladala in upravljala po valonskem načelu in načinu. Za vzor je služila Francija. Iz Francije je načelo centralistične državne ureditve prodrlo v mnoge druge države, med njimi tudi v Belgijo.

Razvoj pa je pokazal, da takšna notranja državna ureditev, ki je morda prikladna za en jezik govorečo Francosko, ni primerna pa za Belgijo, ki je dvojezična. Flamci so se namreč zadnja desetletja vedno bolj in bolj začeli zavedati svoje narodnosti ter zahtevati pravice za svoj jezik. Dolgo časa so njihove zahteve se odbijale od trdnih zidov upravne tradicije (izročila) in državne birokracije (uradniškega vladstva). Preplasti se jih je hotelo s sumničenji, da pomenjajo flamske zahteve separatizem (namero odcepa od belgijske države). Flamci pa so vztrajali ter pridobivali za svoj jezik v javnosti vedno večje področje: šole za flamsko mladino so se flamilizirale od osnovne do visoke šole, flamsčina je prodirala v armado in v državne urade. Meseca marca je belgijski parlament sprejel zakon, ki zagotavlja popolno enakopravnost flamsčine s francoščino v javnih uradih.

Po tem zakonu se Belgija razdeli v tri upravna področja, in sicer v flamsko, kjer bo uradni jezik flamsčina, v valonsko, kjer bo uradni jezik francoščina, in v Bruselj, kjer bosta v rabi oba jezika. Po novem zakonu ima vsak državljani pravico napraviti vloge na državne urade v materinščini, in vsak državni urad, vstevši ministrstva, je dolžan odgovoriti na vloge v jeziku, v katerem je bila sestavljena. Radi tega se bodo delili državni uradi v dva velika oddelka: v francoskega in flamskega. To je tudi potrebno zato, ker je zmagalo načelo, da niso višji uradniki

več dolžni znati obeh jezikov, marveč zadostuje znanje samo enega jezika. Tako se v Belgiji pripravlja pot za popolno decentralizacijo državne uprave in za avtonomijo posameznih pokrajin ali dežel, morda celo za federalizem (za zvezno državo). Pristojnost krajevnih oblastev se bo povečala, da ne bo treba pri osrednjih uradih in v ministrstvih prevelikega števila uradnikov. Decentralizacija državne uprave in avtonomistična preosnova države bo napravila konec notranjim bojem, ki so od časa do časa pretresali državo. Tako se bo Belgija kot država ojačila in okreplila.

*

Sodelovanje podonavskih držav.

Tardieu, francoski ministrski predsednik, je vrgel v evropsko javnost načrt o gospodarskem sodelovanju podonavskih držav, to je: Čehoslovaške, Avstrije in Madžarske ter tudi Rumunije in Jugoslavije. Nagib, ki vodi Tardieuja pri tem načrtu, za kojega uresničenje se vneta in vztrajno zavzema, je slabo gospodarsko stanje podonavskih držav. V prvi vrsti je treba priti na pomoč Madžarski in Avstriji, katerima preti gospodarski polom. Ni nič novega ta načrt. Njega je še nedavno zagovarjal čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš. Ta čehoslovaški državnik je takoj po zlomu nekdanje avstro-ogrske monarhije začel z organizacijo sodelovanja nasledstvenih držav, nastalih na ozemlju nekdanje monarhije. Plod teh njegovih naporov je bila ustanovitev male antante: zveze Čehoslovaške, Rumunije in Jugoslavije. Čim bolj je gospodarska kriza stegovala svoje kramplje po srednjeevropskih državah, tem

bolj se je pokazala potreba širše organizacije sodelovanja teh držav. Težko gospodarsko in finančno stanje v Avstriji in Madžarski je Beneša napotilo, da je tema državam ponudil gospodarski sporazum. Čehoslovaška in Avstrija bi odprle svoj trg uvozu madžarskih agrarnih pridelkov, Madžarska pa bi sprejemala iz Čehoslovaške in Avstrije industrijske izdelke. S takim sporazumom bi bilo Madžarski največ pomagano, dočim bi Avstrija, koje industrija težko konkurira s čehoslovaško in koje poljedelstvo bi bilo od madžarskega jako ogroženo, manj profitirala. Tako so v Avstriji ta načrt sprejeli precej hladno, v Madžarski pa je našel dosti vnetih pristašev, ki so prišli do prepričanja, da se od tega sporazuma ne bi smeli izključiti Rumunija in Jugoslavija.

Tardieu je prevzel ta načrt ter ga podprl z avtoriteto Francije, ki je sedaj finančno najmočnejša država v Evropi. On poziva podonavske države, naj sklenejo med seboj prednostne gospodarske pogodbe, to je pogodbe, v katerih si priznajo med seboj prednosti pri izvozu in carinah. Tardieu misli, da je Avstriji in Madžarski potrebna nujna pomoč, da pa sta tudi Rumunija in Jugoslavija potrebni pomoči. Ako sta Madžarska in Avstrija voljni skleniti z državami male antante gospodarske pogodbe, bosta dobili pomoč od teh držav, pa tudi od velikih držav. Francoska diplomacija se trudi pridobiti za idejo gospodarskega sporazuma in sodelovanja omenjenih držav tudi Anglijo in Italijo. Anglija načelno odobrava to idejo, za njeno izvršitev v podrobnostih pa še ni objavila svojega stališča; baje je pripravljena odpovedati se določbi o največjih ugodnostih v korist podonavskih držav. Kar se Italije tiče, ni posebno navdušena za francoski predlog, ker ji ne ugaja oblikovanje kakšne večje skupine podonavskih in srednjeevropskih držav. Italija se tudi ne ogreva za večjo finančno podporo, ki jo predvideva francoski načrt za podonavske države, marveč bi bila pripravljena tem državam dati nekatere carinske ugodnosti. Na sličnem stališču je tudi Nemčija, kateri ni po godu nobena grupacija (razvrstitev v skupine) srednje-evropskih držav, v koji ne bi ona imela vodilne vloge. Tako gledajo vsaka teh velesil predvsem na sebe in svoj žep, za manjše države pa se zanimajo le toliko, kolikor koristi upajo dobiti od njih. Na gospodarskem polju ni idealizma.

*

Grški ministrski predsednik Venizelos, ki je napovedal ostavko vlade.